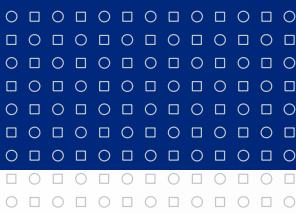

MASARYKOVA UNIVERZITA

PBSNPB2:

**Úvodní informace o předmětu
Vymezení nestátního neziskového sektoru
Historie neziskového sektoru v ČR**

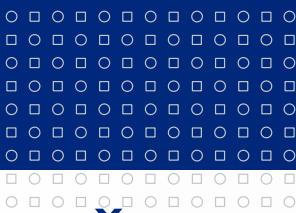
**Jakub Pejcal
322799@mail.muni.cz
ESF MU, Katedra veřejné ekonomie (kancelář č. 416)
Centrum pro výzkum neziskového sektoru
<http://cvns.econ.muni.cz/>**

OBSAH PŘEDNÁŠKY

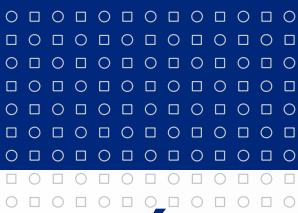
- středověk – „prehistorie“
- osvícenství a národní obrození
  - fenomén mecenášství
  - formování novodobé občanské společnosti
- období první Československé republiky
- období „útisku“
- „nový dech“

STŘEDOVĚK – „PREHISTORIE“

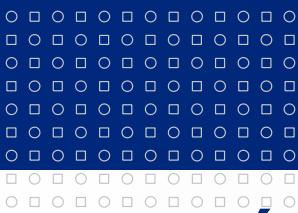
- Povinné členství
  - na základě určitého znaku příslušnosti k řemeslu nebo činnosti
  - již ve 13. století činěny pokusy o ustavení řemeslných cechů (z německého „Zech“ – řád, společenství)
  - některé skupiny (např. pražští řezníci) měly svá privilegia sdružovací již z doby Přemysla Otakara II., jiné si je získávají později - privilegia malířů (tzv. Bratrstvo malířů) z roku 1348, Karel IV.
  - podobné cechy vznikají v Evropě později: 1401 Paříž, 1403 Londýn, 1502 Štrasburk.
- Dobrovolné členství
  - spíše minimálně, charakteristické pro následující období
  - laická náboženská bratrstva, literátská bratrstva, mariánské družiny...
- Výrazná úloha církve

OSVÍCENSTVÍ A NÁRODNÍ OBROZENÍ (18. STOL.)

- důraz na dobrovolné členství, cechy však zůstávají
- myšlenky obecného prospěchu, vzdělání, zlepšování duchovního stavu lidstva a schopnosti lidského poznání
  - 1746 (až 1751) - Societas Incognitorum Eruditorum
(Společnost neznámých)
(učená společnost při olomoucké univerzitě, vědecký časopis)
  - 1770 (až 1952) - Ignác Born a vznik Soukromé učené společnosti
(později Královské české společnosti nauk)
(sdružení při pražském Klementinu, týdeník Učené zvěsti)

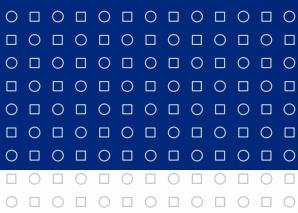

FENOMÉN MECENÁŠSTVÍ

- v rámci Osvícenství se začíná objevovat fenomén mecenášství
- zakládány první mecenášské spolky
  - 1796 – Společnost vlasteneckých přátel umění v Čechách
(po roce 1918 základ pro Národní galerii)
(sbírka umění, obrazárna, založení vlastní Akademie)
- mecenášství není znakem pouze spolků, ale i jednotlivců
  - později architekt Josefa Hlávka (1831 – 1908)
    - stál u zrodu České akademie věd a umění (1891 – 1952)
    - zajistil překlad Shakespeara do češtiny;
    - odkup uměleckých předmětů neznámých autorů;
    - podpora básníků, malířů a hudebníků (Vrchlický, Zeyer, Aleš, Dvořák...);
    - zřítil Fond na postavení sochy sv. Václava na Václavském náměstí.

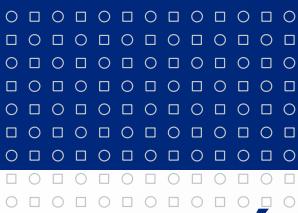

FORMOVÁNÍ NOVÉ OBČANSKÉ SPOLEČNOSTI

- 2. pol. 19. století se začíná formovat moderní občanská společnost
- legislativní úprava
  - Dekret dvorské kanceláře (1843)
  - "prozatimní spolkový zákon" (1849)
  - "spolkový zákon s konečnou platností" (1852)
  - Zákon o právě spolčovacím (1867) – 1951
- vzniká řada nových a významných:
  - Společnost pro lidská práva (1835 - Francie), Spolek Evropa (1854), Sokol (1862), Klub českých turistů (1888), Junák (1912).
- další rozvoj mecenášství a filantropie
  - státní podpora je netransparentní, proto je nezbytná konkrétní adresná podpora občanů, která je předpokladem účelného využití
  - podporovatelům se dostává značného společenského uznání
  - důležitá role církve (spolky s širší platností)

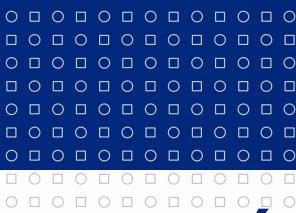

OBDOBÍ PRVNÍ ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLIKY

- spolky pochopitelně pokračují v činnosti
- mimo tradičních se objevují i nová sdružení a dochází ke značnému rozšíření činnosti
- mezinárodní spolky (odbočky Pan Klubů, Rotariánů...), často se základem na našem území - hnutí Panevropské (s podporou TGM)
- tisíce drobných spolků – hasičské, čtenářské, pěvecké...
- (běžné, že v obci s 5.000 obyvateli bylo více jak 30 spolků)

- organizace nabývají na členech:
  - Sokol - 1929 – 629.136 členů
- výrazným rysem byla dobrovolnická práce:
  - Československý Červený kříž, 1930 – 35.000 samaritánů
(dorost ČsČK – 483.000 členů)

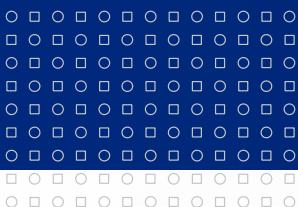

OBDOBÍ „ÚTISKU“ A „NOVÝ DECH“

- prvorepublikové prolínání spolkového a politického života má vliv na heterogenitu neziskového sektoru, příklad skautů:
  - pravicoví skauti – Švehlovi junáci skauti Československa
  - židovští skauti
  - levicoví skauti – Spartakovi skauti práce...
- předzvěst dalších období? – nástup totality
  - Období protektorátu – útиск občanských aktivit
  - Socialismus – poroba a kontrola občanských aktivit, skrytá činnost
- „polistopadová éra“ – znovuobnovení občanských aktivit, rozkvět

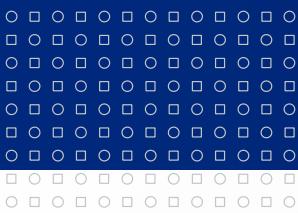

DVACÁTÉ STOLETÍ Z RYCHLÍKU

- "Tak nám zabili Ferninanda!"
- "Z krvavé setby u Zborova vzešly tisíce..."
- "Lide československý. Tvůj odvěký sen..."
- "Mně kdyby někdo ohrožoval, já bych ho..."
- "Británie a Francie měly na vybranou..."
- "Bylo by mi nesmírně líto, kdybych..."
- "Jsme Češi! Nikdy se nevzdáme, slyšíte?..."
- "Svět musí znát, co se stalo..."
- "Právě se vracím z Hradu..."
- "Padám, padám, tento boj jsem prohrála..."
- "Vojska Sovětského svazu, Polské..."
- "Člověk musí bojovat proti tomu zlu..."
- "To nám ten boj za lidská práva..."
- "Předpokládám, že jste mne nenavrhlí ..."
- "O půlnoci ze včerejška na dnešek..."
- „Nové hnutí bude lékem na neduhy..."
- „Cílem dívčího skautství má být..."
- „Pište svým vůdcům na frontu.“
- "JUNÁCI! Volám Vás vykonati povinnost!..."
- "Ted' mají ukázat, zda odvážní jsou..."
- „Jsem dosud přesvědčen..."
- "O své resignaci, jejích důvodech..."
- „Potápění skautské flotily ukončil nález..."
- „Při procesech se skauty v 50. letech,..."
- „To mě potkal někdo, kdo mi řek..."
- „V junáckém časopise jsme se dočetli..."
- „Nosili jsme skautské košile, ze kterých..."
- „Byla tam tribuna, tam ti soudruzi. Před ní..."
- „Lidé se skutečně zvedli a šli do ulic..."
- „Čeští skauti mají dnes za sebou skoro..."

VYMEZENÍ NESTÁTNÍHO NEZISKOVÉHO SEKTORU

❑ Základní literatura:

- ❑ HYÁNEK, Vladimír. *Ekonomika neziskových organizací*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004, 96 s. ISBN 8021035013.
- ❑ ŠKARABELOVÁ, Simona. *Když se řekne nezisková organizace: příručka pro zastupitele krajů, měst a obcí*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002, 129 s. ISBN 8021030313.

❑ Pro náročnější:

- ❑ POSPÍŠIL, Miroslav. *History of The Czech Nonprofit Sector.*
http://cvns.econ.muni.cz/prenos_souboru/is/soubory/web/97-scan2-history-cz-update09.pdf

